

L'últim viatge de les barques

El sol de setembre es filtrava entre les voltes de Port Bo com si fos mel dolça vessada sobre la pedra, però per a l'Andreu, el matí tenia el gust aspre del comiat. Era el dia de la desferra, el ritual silenciós que des de temps immemorials dictava el destí de les barques de fusta de Calella. Els avis del poble deien que una barca no és mai un objecte inert; és una extensió de la vida del pescador, una criatura feta de sang, suor i resina que, amb els anys, acaba compartint l'ànima amb el seu amo. Per això, quan la corcada i la humitat les feien desdibuixar-se sota la línia de flotació, no les podien abandonar a qualsevol sort. Quan una barca ja no tenia la força per abraçar l'aigua i esdevenia una càrrega per a l'home, el mar - el mateix mar que l'havia vist néixer - tenia el dret de recuperar-la per netejar-la de tot el sofriment acumulat.

Es creia, segons les velles llegendes que s'explicaven a les tavernes al voltant d'un got de vi, que si una barca de fusta moria a terra, la seva ànima quedava empresonada en el rovell, condemnada a vagar pel litoral com una ombra sense rumb. Només si tornava al seu origen, al cor blau i fosc de l'abisme, podia la fusta descansar de debò.

L'Andreu era l'home triat per a aquella missió, el guardià del darrer viatge. Era una feina que s'heretava en silenci, una responsabilitat que pesava més que les xarxes més carregades. Ell era qui guiava els bots cap al fons de la cala dels Canyers, un indret que no apareixia als mapes turístics, un racó on l'aigua era tan profunda i clara que semblava un abisme de vidre, un mirall on el cel s'enfonsava fins a tocar les arrels del món. Allà, lluny de les mirades dels curiosos, l'Andreu complia el protocol: obria una via d'aigua calculada amb una precisió quirúrgica, de manera que la nau no s'enfonsés amb violència, sinó amb una elegància digna de qui torna a casa. Els deixava entonar el darrer cruixit de la fusta - aquell gemec agònic que sonava com una confessió - i els mirava enfonsar-se, com a gegants vençuts que finalment retornen al bressol de les mareas. Era un moment de solitud absoluta, una comunió entre l'home, la fusta moribunda i la immensitat que tot ho perdona.

Aquell matí, però, la tasca pesava més que el plom de les xarxes. La Gavina, la barca del seu pare, esperava a la sorra, despallada de tot allò que un dia la va fer navegar. Era una peça d'artesanía viva: la fusta de pi, curada amb anys de quitrà, oli de llinosa i el salnitre d'un miler de nits, desprendria una olor que era, per a l'Andreu, l'olor mateixa de la seva pròpia sang. Recordava el pare, amb les mans calloses, passant la brotxa de vernís sobre l'obra viva, xiulant cançons que la tramuntana s'havia endut per sempre, com si estigués ungint un fill abans d'un viatge llarg.

Va començar el ritual del buidatge amb una lentitud gairebé religiosa. Amb les mans despallades, va anar recollint el llegat del buc: un tros de plom per al palangre, un ganxo rovellat, restes d'escames de seitó enganxades a les fissures de la fusta, algun cargol de mar solitari i una moneda de vint cèntims d'una època que ja no tornaria. Cada objecte era una taca de memòria. Cada racó de la barca, un paisatge viscut.

Quan va arribar a la bancada de proa, va notar que la fusta, habitualment ferma, tenia una lleugera oscil·lació. Va fer palanca amb un tornavis i, sota la fusta, va descobrir un petit amagatall natural. Hi havia una capsa de metall, de les que servien per guardar el tabac, segellada amb una capa de cera que l'havia protegit de la corrosió del mar.

L'Andreu la va obrir amb els dits tremolosos. A dins, no hi havia joies ni diners, sinó un grapat de fotografies en blanc i negre, de vores gastades. Eren imatges d'ell mateix, de nen, assegut en aquella mateixa bancada, amb un barret de palla massa gran i una rialla que el sol de Calella li esborrava dels ulls. En una de les fotos, el pare l'envolta amb els braços, i a la part del darrere, amb una cal·ligrafia tremolosa pel balanceig de la barca, hi deia: «Perquè les hores que el mar ens roba, es quedin aquí guardades.»

El pit li va esclatar com un dic que es trenca, un esclat de sal i de retrets acumulats durant dècades. Durant tota la vida, l'Andreu havia cregut que la barca era només una eina de treball, una competidora cruel per l'atenció del seu pare, que el temps passat a bord era temps perdut per a la família, una ombra que els separava. Ara, però, el mar, en un gest d'amabilitat final, li tornava la veritat. Aquell bot no l'havia construït per portar peix a la llotja ni per guanyar-se el jornal; l'havia bastit, taula a taula, com un cofre segellat per a

una infantesa que, d'una altra manera, s'hauria volatilitzat entre les onades. Cada hora de pesca, cada jorn de feina sota el sol ardent o el cel gris, havia estat un acte d'amor, una litúrgia invisible de presència, una manera d'estar amb ell dins del silenci sagrat i compartit del treball.

El temps es va aturar sota la llum de setembre. L'Andreu va guardar les fotos a la butxaca, arran de cor, sentint la duresa del metall contra les costelles, com si dugués el batec del pare sota la camisa. Va empènyer la Gavina cap al mar, deixant que les onades suaus de la cala l'anessin guanyant, com si el bot tingués gana d'horitzó. L'Andreu no va plorar amb llàgrimes, sinó amb un tremolor interior que li sacsejava l'ànima; es va quedar immòbil a la vora, encallat en el temps, sentint com la fusta, saturada d'aigua, feia un últim i llastimós cruixit, un gemec que sonava, sorprenentment, com un sospir de gratitud. Aquella estructura de pi, ja desproveïda de l'ànima que ell li havia atribuït, semblava submergir-se amb la lleugeresa d'un ocell que recupera el vol.

La mar, sàvia i impassible, es va tancar sobre la Gavina amb una perfecció quirúrgica, esborrant tota petjada, tota marca de rovell, tota cicatriu de la fusta. L'absència, de sobte, es va transmutar. No era un buit, era una plenitud. L'Andreu va girar-se, amb les sabates xopes i els pantalons amarats de mar, i va començar a caminar cap al poble. Mentre ascendia pel sender que s'enfila entre els pins i les roques de Calella, va sentir que la càrrega que arrossegava des de feia anys s'esvaïa amb l'escuma que deixava enrere.

No caminava cap al passat, ni tampoc cap a la solitud que sempre l'havia acompanyat. Caminava cap a la llum d'una veritat que l'havia estat esperant tota la vida sota la bancada de la barca. Va comprendre, mentre sentia l'olor de salnitre barrejant-se amb la de les figues i els pins, que el pare no l'havia abandonat mai al moll. L'amor no s'havia enfonsat en aquella cala profunda; al contrari, aquella fusta vella, protegida per segles de sal i d'afecte, l'havia estat sostenint a flotació cada dia, contra totes les tempestes, contra tots els oblits. Ara, per fi, ell ja no era un home que s'enfonsava; era un home que, per primera vegada, sabia nedar amb la certesa d'haver estat, sempre, infinitament estimat. I en el silenci de Calella, només es va sentir el suau brogit de l'aigua, com si el mar, finalment, també li hagués perdonat la seva ceguesa.